

גמרא סדורה מסכת זבחים

פרק ט' - "הַמְזִבֵּחַ"

לימוד פרק זה לעילוי נשמת
חברנו אייל כרמל ז"ל
י"ח תמוז תשע"ח

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

ח"י סיון תשע"ח

מסכת זבחים פרק ט' - "הַמְזִבֵּחַ"

1. פג, א-ב

משנה

הַמְזִבֵּחַ: מְקַדֵּשׁ אֶת הָרְאוּי לוֹ.

רְבִי יְהוֹשֻעַ אָמַר:

כָּל הָרְאוּי לְאִישִׁים אִם עָלָה - לֹא יֵרֵד,

שְׁנָאֵמוּ: "הִיא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה"⁵⁸¹ (ויקרא ו, ב) -

מָה עוֹלָה שֶׁהִיא רְאוּיָה לְאִישִׁים, אִם עָלְתָה לֹא תֵרֵד -

אִף כָּל שֶׁהוּא רְאוּי לְאִישִׁים אִם עָלָה לֹא יֵרֵד.

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אָמַר:

כָּל הָרְאוּי לְמִזְבֵּחַ אִם עָלָה לֹא יֵרֵד,

שְׁנָאֵמוּ: "הִיא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמְזִבֵּחַ" (ויקרא ו, ב),

מָה עוֹלָה שֶׁהִיא רְאוּיָה לְמִזְבֵּחַ, אִם עָלְתָה לֹא תֵרֵד -

אִף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא רְאוּי לְמִזְבֵּחַ אִם עָלְתָה לֹא תֵרֵד.

אִין בֵּין דְּבָרֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל לְדְּבָרֵי רְבִי יְהוֹשֻעַ - אֲלֵא הֵדִם וְהַנְּסָכִים,

שְׁדָבֵן גַּמְלִיאֵל אָמַר: לֹא יֵרֵדוּ,

וְרְבִי יְהוֹשֻעַ אָמַר: יֵרֵדוּ.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר:

הַזֵּבֶחַ כְּשֶׁר וְנִסְכִּים פְּסוּלִין,

הַנְּסָכִים כְּשִׁירִים וְהַזֵּבֶחַ פְּסוּל,

אֲפִילוּ זֶה וְזֶה פְּסוּלִין - הַזֵּבֶחַ לֹא יֵרֵד,

וְהַנְּסָכִים יֵרֵדוּ.

גמרא

פג, ב

"רְאוּי לוֹ" - אִין,

שְׁאִין רְאוּי לוֹ - לֹא.

לְמַעוּטֵי מַאי?

אָמַר רַב פֶּפְאָה:

לְמַעוּטֵי קְמוּצִין, שֶׁלֹּא קִידְשׁוּ בְּכָלֵי.

מִתְקִיף לָהּ רְבִינָא:

מַאי שְׁנָא מִדְּעוּלָא?

דְּאָמַר עוּלָא:

אִימורֵי קְדָשִׁים קָלִין שֶׁהָעֶלְן לְפָנֵי זְרִיקַת דָּמֶן - לֹא יֵרֵדוּ,

נַעֲשׂוּ לְחֻמוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ!

הֵנֵךְ - לֹא מִיִּחְסְרוּ מַעֲשֵׂה בְּגוּפֵיהוּ.

הֵנִי - מִיִּחְסְרוּ מַעֲשֵׂה בְּגוּפֵיהוּ.

רש"י

מתני'

הַמְזִבֵּחַ מְקַדֵּשׁ. אֲפִילוּ דָּבָר פְּסוּל שֶׁעָלָה לְמִזְבֵּחַ קִדְשׁוֹ הַמְזִבֵּחַ לִיעֲשׂוֹת לְחֻמוֹ וְאִין מוֹרִידִין אוֹתוֹ:

אֵת הָרְאוּי לוֹ. מִשְׁהוּבָר לְחֻלְקוֹ וּבִגְמָרָא מִפְּרֵשׁ לְמַעוּטֵי קְמוּצִים שֶׁלֹּא קִדְשׁוּ בְּכָלֵי לְאַחַר קְמִיצָה שֶׁלֹּא הוּבָרְרוּ לְחֻלְק גְּבוּהָ דְאֵעִיג דְקִידְשָׁה הַמְנַחָה כּוֹלָה בְּכָלֵי אִין זֶה חֻלְק גְּבוּהָ בְּרוּר שְׁאִין הַמְנַחָה קְרִיבָה כּוֹלָה וּבִקְמִיצָה בְּלֹא מִתָּן כְּלֵי אִין זֶה מְבוּרָר לְמִזְבֵּחַ:

רְבִי יְהוֹשֻעַ אָמַר כו'. הֵנִי תִנְאִי פְּלִיגִי בְּפִירוּשָׁא דְאֵת הָרְאוּי לוֹ דְּסִתְמָא דְּמִתְנִיתִין רְבִי סִתְמָא מִתְנִיתִין אֵת הָרְאוּי לוֹ לְמַעוּטֵי שְׁאִין רְאוּי לוֹ וְהָדָר מִפְּרֵשׁ וּמַאי נִיהוּ רְאוּי לוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻעַ רְאוּי לְאִישִׁים שְׁנַפְסָל וְלֹא דָם פְּסוּל וְנִסְכִּים פְּסוּלִין שְׁאִינֵן לְאִישִׁים וְלְרִיגֵי כָּל הָרְאוּי לְמִזְבֵּחַ שְׁנַפְסָל אֲפִילוּ דָם וְנִסְכִּים וְאִין לֶךְ לְמַעַט אֲלֵא מָה שֶׁלֹּא נִבְרַר לְחֻלְק מִזְבֵּחַ מַעוּלָם וּמַאי נִיבְרַר קְמוּצִים שֶׁלֹּא קִידְשׁוּ מַעוּלָם בְּכָלֵי:

לְאִישִׁים. לֹאֲשׁ: הִיא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה. דָּבָר שֶׁהוּא לְמוֹקֵד וְעוֹלָה הִיא בְּהוֹיִיתָן יֵהָא וְלֹא יֵרֵד הִיא מִשְׁמַע בְּהוֹיִיתָן תֵּהָא מִשְׁעֻלְתָּה עַל מוֹקְדָה:

אִף כָּל שְׂרָאוּי לְאִישִׁים. לֹאֲפּוֹקֵי דָם וְנִסְכִּים (פְּסוּלִים) כְּדִמְפָּרֵשׁ בְּסִיפָא אִין בֵּין דְּבָרֵי רִיגֵי לְדְּבָרֵי רְבִי יְהוֹשֻעַ אֲלֵא הֵדִם וְהַנְּסָכִים: רְבִי שְׁמַעוֹן סְבִירָא לִיהָ בְּנִסְכִּים שֶׁל זֶבֶח כְּרָבִי יְהוֹשֻעַ (וּבִדָם) וּבְנִסְכִּים הַבְּאִין בְּפָנֵי עֲצֻמָּן כְּרָבֵן גַּמְלִיאֵל וְלֹאֻ מִמוֹקְדָה יִלְיָף אֲלֵא טַעְמָא אַחֲרֵינָא אֵית לִיהָ כְּדִמְפָּרֵשׁ בְּגִמְרָא:

אִם הַזֵּבֶחַ כְּשֶׁר וְהַנְּסָכִים פְּסוּלִין. כְּגוֹן שִׁיבְצָאוֹ אוֹ נִטְמָאוֹ:

אוֹ הַזֵּבֶחַ נִפְסָל וְהַנְּסָכִים כְּשִׁירִין. הוֹאִיל וְהֵם בְּאִים בְּגִלְלוֹ נִפְסְלוּ עִמּוֹ וּבִטְלָה תוֹרַת הַקְּרִבָּה מֵהוּן:

הַזֵּבֶחַ לֹא יֵרֵד. דְּמִזְבֵּחַ קִדְשׁוֹ:

וְהַנְּסָכִים יֵרֵדוּ. שְׁאִין מִזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ פְּסוּלִין אֲלֵא בְּבִאִין בְּגִלְלוֹ עֲצֻמָּן אֲבָל לֹא הַבְּאִין בְּגִלְלוֹ אַחֲרֵים כְּדִילְיָף רִישׁ טַעְמִיָּה בְּגִמְרָא (מִפְּרֵשׁ):

גמ'

לְמַעוּטֵי מַאי. שֶׁלֹּא נִרְאָה לְמִזְבֵּחַ לְדְּבָרֵי הַכֹּל:

אִימורֵי קְדָשִׁים קָלִים לְפָנֵי זְרִיקַת דָּמֶן. לֹא הוּבָרְרוּ לְמִזְבֵּחַ שׁוֹרִיקַת דָּמֶן שֶׁלֹּא קוֹבַעְתָּן לְחֻלְק גְּבוּהָ לְעִנְיָן מַעֲלִיָּה מֵהָ שְׁאִין כֵּן בְּקִדְשֵׁי קְדָשִׁים. שֶׁהוּן מִתְחִילְתָּן לְגְבוּהָ וְאִימורֵיהֶן עוֹלִין לְמִזְבֵּחַ אֲבָל קְדָשִׁים קָלִים אִין בְּהוּן מַעֲלִיָּה אֲפִי בְּאִימורֵיהֶן כְּדִתְנִיָּא בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים אֵת קְדָשֵׁי ה' הַמִּיּוֹחָדִים לְשֵׁם יִצְאֻ קְדָשִׁים קָלִים אֲבָל לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים יֵשׁ מַעֲלִיָּה בְּאִימורֵיהֶן דְּנִפְקָא לָן מוֹכֵל חֵלֶב לְה' לְרַבּוֹת אִימורֵי קְדָשִׁים קָלִים לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים לְמַעֲלִיָּה וְאֲפִילוּ הַכִּי קָאֵמַר לֹא יֵרֵדוּ:

בְּגוּפֵיהוּ. דְּאִיפְסוּלוּ בְּדָבָר אַחַר

⁵⁸¹ צו אַת אַהֲרֹן וְאֵת בְּנָיִו לְאִמּוֹר זֹאת תוֹרַת הָעֹלָה הוּא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמְזִבֵּחַ כָּל הַלֵּילָה עַד הַבֹּקֵר וְאֵשׁ הַמְזִבֵּחַ תוֹקֵד בּוֹ

2. כג, ב

כ"י

הוא לאהדורי פוקעין. דלאו אפסולין קאי אלא אכשרין שפוקעין מן היקידה אישיקלטיי' וקאמר קרא שיחזירה למוקדה דעל מוקדה משמע מוקד שהיה לה כבר: **אשר תאכל האש כו'.** קרא יתירא הוא דפשיטא דדשן מאשר תאכל האש הוא אלא לדרשא אתא אשר תאכל האש ותפקעם העולה מעל המזבח חזור והעלם על המזבח: **לאו ממילא ש"מ כו'.** הילכך לא בעי קרא אחרינא:

רבי יהושע אומר:

כל הראוי לאישים אם עלה - לא ירד, שנאמר: "היא העלה על מוקדה"⁵⁸² (ויקרא ו, ב) - מה עולה שהיא ראוי לאישים, אם עלתה לא תרד - אף כל שהוא ראוי לאישים אם עלה לא ירד.

רבן גמליאל אומר:

כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד, שנאמר: "היא העלה על המזבח" (ויקרא ו, ב), מה עולה שהיא ראוי למזבח, אם עלתה לא תרד - אף כל דבר שהוא ראוי למזבח אם עלתה לא תרד."

ורבן גמליאל נמי, הכתיב: **"עלה על מוקדה!"**

ההוא לאהדורי פוקעין הוא דאָתא.

ואידך לאהדורי פוקעין מנא ליה?

נפקא ליה מ"**אשר תאכל האש**"⁵⁸³ (ויקרא ו, ג).

ואידך?

ההוא מיבעי ליה לעכולי עולה אתה מחזיר, ואי אתה מחזיר עכולי קטורת.

דתני רבי חנינא בר מניומי ברבי⁵⁸⁴ אליעזר בן יעקב:

"אשר תאכל האש את העלה על המזבח" (ויקרא ו, ג) - **עבולי עולה - אתה מחזיר, ואי אתה מחזיר עבולי קטורת."**

ואידך?

לאו ממילא נשמעת מינה דעכולי עולה מהדרין.

⁵⁸² זו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו
⁵⁸³ ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ולבש על בשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח
⁵⁸⁴ ביומא מה: הגירסה: רבי חנינא בר מניומי ברבי רבי אליעזר בן יעקב

3. כג, ב

כ"י

מקדש מזבח. ללמדך טעמא
שלא ירד משום קדושת מזבח
הוא:
מזבח אחרינא כתיב. כל הנוגע
במזבח יקדש (שמות כט):
שעת הכושר. להקטרה לפני
פסולו כגון לן ויוצא וטמא:
לא היתה לו שעת הכושר. נשחט
חוץ לזמנו וחוץ למקומו:

"דבן גמליאל אומר: כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד,
שנאמר: "היא העלה על מוקדה על המזבח"⁵⁸⁵ (ויקרא ו, ב),
מה עולה שהיא ראויה למזבח, אם עלתה לא תרד -
אף כל דבר שהוא ראוי למזבח אם עלתה לא תרד."

ורבי יהושע נמי,
הכתוב: "מזבח" (ויקרא ו, ב)!

ההוא מיבעיא ליה מאי⁵⁸⁶ קאמר רחמנא - כל הראוי למוקדה מקדש מזבח.

ואידך?

"מזבח"⁵⁸⁷ (שמות כט, לו) אחריןא כתיב.

ואידך?

חד - להיכא דהיתה לה שעת הכושר,
וחד - להיכא דלא היתה לה שעת הכושר.

ואידך?

כיון דפסולין ניהו, ורבינהו רחמנא,
לא שנא היתה לו שעת הכושר,
לא שנא לא היתה לו שעת הכושר.

⁵⁸⁵ צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו

⁵⁸⁶ בוילנא: (טעמא)

⁵⁸⁷ שבעת ימים תכפר על המזבח וקדשת אתו והיה המזבח קדש קדשים כל הנגע במזבח יקדש

4. פג, ב - פד, א

רס"ו

ת"ל כבשים. וסמך ליה וזה אשר תעשה על המזבח:
 ר' עקיבא אומר. עולה בהאי קרא כתיב:
 מר מייתי לה מעולה. דלא תרד דאף עולת העוף משמע ומר מייתי לה לקידושי פסולין מכבשים בהמה ולא עוף:
 כתב רחמנא עולה. משראו לעלות: ה"ג קמצים שקדשו בכלי איכא בינייהו לתנא דידן לא ירדו לתנא דמתניתא ירדו:
 קמצים שקדשו בכלי. ונפסלו:
 לתנאי דידן. רבן גמליאל ורבי יהושע לא ירדו דגמרי לה ממוקדה וממזבח והני בני מזבח ומוקדה נינהו עד שלא נפסלו:
 לתנאי דמתניתא. רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא ירדו דעולה בעינן אבל מנחה תרד:
 מנחה הבאה. בלולה כולה בגלל עצמה כגון המתנדב מנחת נסכים בלא זבח דאפשר לעשות כן כדלקמן (דף צא):
 לדברי כולן. ר"ג ור' יהושע דמתני' דמרי כל הראוי לאשים ולר"ש נמי דמרי כל הבא בגלל עצמו אם נפסלה ועלתה לא תרד וכי פליג ר"ש בבאה בגלל זבח:
 לדברי רבי יוסי הגלילי ור"ע תרד. דהא לא מרבו אלא עולה ודוגמתה מין בהמה ועוף ולא מנחה:
 הבאה עם הזבח. כלומר בגלל זבח:
 לדברי כולן תרד. אם פסולה היא תרד לרבי יוסי הגלילי ור"ע ור"ש לדברי ר"ג ורבי יהושע לא תרד דהא (כתיב) מוקדה ומזבח הואי:

"רבי שמעון אומר:

הזבח כשר ונסכים פסולין,
 הנסכים כשירים והזבח פסול,
 אפילו זה וזה פסולין - הזבח לא ירד,
 והנסכים ירדו."

תנאי:

"רבי שמעון אומר:

"עולה"⁵⁸⁸ (ויקרא ו, ב) - מה עולה הבאה בגלל עצמה,
 אף - כל הבאין בגלל עצמן.
 יצאו - נסכים הבאין בגלל זבח."

"רבי יוסי הגלילי אומר:

מתוך שנאמר: **"כל הנגע במזבח יקדש"**⁵⁸⁹ (שמות כט, לז),
 שומע אני - בין ראוי ובין שאינו ראוי,
 תלמוד לומר: **"כבשים"**⁵⁹⁰ (שמות כט, לח) - מה כבשים ראויין, אף כל ראוי.
רבי עקיבא אומר:

"עולה" (ויקרא ו, ב) - מה עולה ראויה - אף כל ראויה."

מאי בינייהו?

אמר רב אדא בר אבהו:

עולת העוף פסולה איכא בינייהו,
 מר מייתי לה מ"עולה".
 ומר מייתי לה מ"כבשים".

ולמאן דמייתי לה מ"כבשים", הכתיב "עולה"!

אי כתב "כבשים" ולא כתיב "עולה", הוה אמינא: אפילו מחיים,
 כתב רחמנא: "עולה".

ולמאן דמייתי לה מ"עולה", הא כתיב "כבשים"!

אי כתיב "עולה" ולא כתיב "כבשים", הוה אמינא: אפילו מנחה,
 כתב רחמנא: "כבשים".

מאי איכא בין הני תנאי להני תנאי דמתניתין?

אמר רב פפא:

קמצים שקדשו בכלי איכא בינייהו,
 לתנאי דידן - לא ירדו,
 לתנאי דמתניתא - ירדו.

ריש לקיש אומר:

מנחה הבאה בפני עצמה:
 לדברי כולן - לא תרד,
 לדברי רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא - תרד.

פד, א

מנחה הבאה עם הזבח:
 לדברי רבן גמליאל ורבי יהושע - לא תרד,
 לדברי כולן - תרד.

⁵⁸⁸ צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו

⁵⁸⁹ שבעת ימים תכפר על המזבח וקדשת אתו והיה המזבח קדש קדשים כל הנגע במזבח יקדש

⁵⁹⁰ וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה שנים ליום תמיד

רש"י

נסכים הבאין בפני עצמן. כגון המתנדב יין בלא זבח דתנן במנחות (דף קד:) מתנדבין יין: **לדברי כולן.** רבי יוסי ור"ע ור' יהושע ירדו לדברי ר"ג ור"ש לא ירדו: **ה"ג פשיטא.** דהכי הוא דלרבי יהושע מידי דבר מוקדה אין דלאו בר מוקדה לא לר"ג כל דבר מזבח ולר"ש בא בגלל עצמו ולתנאי דמתני' מנחה לא: **מנחה הבאה בפני עצמה איצטריך ליה.** ולאשמועינן דיש מנחת נסכים הבאה בפני עצמה כדבא: **מתנדב אדם מנחת נסכים.** בלא זבח ואף על גב שלא אמרה תורה מנחת כליל (הבאה) אלא הבאה בגלל זבח היכא דפריש פריש: **ונשמעינן.** ר"ל בהדיא כדבא: **נסכים הבאים בגלל זבח איצטריכא ליה.** לר"ל לאשמועינן דלר"ש ירדו וכגון דקא מקריב להו למחר וליומא חרא דקיי"ל לעיל (דף מד.) אדם מביא זבחו היום ונסכיו מכאן ועד י' ימים ונפקא לן מהא דאמר מר ומנחתם ונסכיהם יתירי דכתיבי בקרבנות החג להכי כתיבי:

נסכים הבאין בפני עצמן:
לדברי כולן - ירדו,
לדברי רבן גמליאל ורבי שמעון - לא ירדו.
נסכין הבאין עם הזבח:
לדברי כולן - ירדו,
לדברי רבן גמליאל לחנניה - לא ירדו.

פשיטא!

מנחה הבאה בפני עצמה איצטריכא ליה.

וכדבא,

דאמר רבא:

מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום.

ונשמעינן כדבא!

נסכים הבאים עם הזבח, איצטריכא ליה,
דקא מקריב להו למחר וליומא אחרא⁵⁹¹.

סלקא דעתך אמינא:

הואיל ואמר מר: **"מנחתם ונספיהם"**⁵⁹² (במדבר כט, יח) בליקח,

"מנחתם ונספיהם" - למחר,

פנסכים הבאין בפני עצמן דמו,

ומודי רבי שמעון דלא ירדו,

קא משמע לן.

⁵⁹¹ תוקן ע"פ מסורת הש"ס ושיטה מקובצת

⁵⁹² ומנחתם ונספיהם לפרים לאילם ולמנשים במספרם כמשפט

5. פד, א-ב

כ"י

משנה

אלו, אם עלו - לא ירדו: הלן,

והיוצא,

והטמא,

ושנשחט חוץ לזמנו,

וחוץ למקומו,

ושקבלו פסולין,

וזרקו את דמו.

רבי יהודה אומר:

שנשחט בלילה,

ונשפך דמה,

ויצא דמה חוץ לקלעים - אם עלתה תרד.

רבי שמעון אומר:

לא תרד,

שהיה פסולו בקדש.

שרבי שמעון אומר:

כל שפסולו בקדש - הקדש מקבלו.

לא היה פסולו בקדש - אין הקדש מקבלו.

ואלו שלא היו פסולין בקדש: הרובע,

והנרבע,

והמוקצה,

והנעבד,

והאתנן,

והמחיר,

והכלאים,

והטרפה,

והיוצא דופן,

ובעלי מומין.

רבי עקיבא מכשיר בבעלי מומין.

רבי חנינא סגן הכהנים אומר:

דוחה היה אבא את בעלי מומין מעל גבי המזבח.

כשם שאם עלו - לא ירדו,

כך אם ירדו - לא יעלו.

וכולן, שעלו חיים לראש המזבח - ירדו.

עולה: שעלתה חיה לראש המזבח - תרד,

שחטה בראש המזבח - יפשיט וינתחה במקומה.

גמרא

תניא:

"רבי יהודה אומר:

"זאת ... היא העולה"⁵⁹³ (ויקרא ו, ב) - הרי אלו שלשה מיעוטין.

פרט - לשנשחטה בלילה,

ושנשפך דמה,

ושיצא דמה חוץ לקלעים,

שאם עלתה - תרד.

רבי שמעון אומר:

"עלה" - אין לי אלא עולה בשרה,

מנין לרבות: שנשחטה בלילה?

ושנשפך דמה?

ושיצא דמה חוץ לקלעים?

מתני'

הלן. בין דם בין אימורים:

רבי יהודה אומר כו'. בהנך

תלתא פליג ומודי בשארא

וטעמא יליף בגמ':

שהיה פסולו בקדש. משבאת

לעזרה נפסלה:

כל שפסולו בקדש כו'. בגמ' יליף

טעמא:

מכשיר. דאם עלו לא ירדו ובגמ'

מוקי לה בדוקין שבעין הואיל

וכשרין בעופות לכתחילה:

דוחה. ומורידן:

כשם שעלו לא ירדו. אכל פוסלין

דתנן בהו לא ירדו כך אם ירדו

לאחר שעלו לא יעלו עוד:

גמ'

זאת היא העולה. זאת מיעוטא

והיא מיעוטא והיא דהעולה

מיעוטא דמשמע העולה

המיוחדת כשרה ולא פסולה

למעוטי פסולין אתו שאפילו עלו

ירדו ולא תימא כל הנוגע במזבח

לכל פסולין אתא ומסתבר דהני

ממעט שפסולין לפני זריקה

ולקמיה מפרש שאר פסולין מנא

ליה דלא ירדו ולא ממעט להו

מהכא כגון נשחט חוץ לזמנו

דפסולו לפני זריקה:

593 צו את אהרן ואת בניו לאמור זאת תורת העלה הוא העלה על מזקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו

רַס"י

תורת העולה. שהיא על מוקדה שתהא שם הלילה עד הבקר ולא תרד:
ור' יהודה מיייתי לה. לשאר פסולין מהכא:
לן בדם כשר. שאם עלה לא ירד:
שהרי לן כשר באימורין. שאם עלו לא ירדו:
שהרי לן כשר בבשר. כגון בשר שלמים הנאכלין לשני ימים:
יוצא כו'. וביוצא דאימורי עולה ואימורי קדשים אבל יוצא דדם פוסל רבי יהודה דנפקי לה תלתא פסולי מתלתא מיעוטי ומסתברא למעוטי יוצא דדם מדנשחט חוץ לזמנו דאשכחן ליה ריצוי אפילו בפנים שמרצה לפיגולו ליענש כרת:
דחזו לעבודת ציבור. כגון טמא:
דבר שלא בהכשירו. כגון לן באימורין:
מדבר שבהכשירו. לן בבשר ויוצא דמקדש מיוצא דבמה שאין שם מחיצה:
סמיך ליה. לאסמכתא למילתיה:

והלן?
 והיוצא?
 והטמא?
 ושנשחט חוץ לזמנו?
 וחוץ למקומו?
 ושקבלו פסולין?
 וזרקו את דמו?
 הניתניו למטה שנתנו למעלה?
 למעלה שנתנו למטה?
 והניתניו בחוץ שנתנו בפנים?
 בפנים שנתנו בחוץ?
 ופסח וחטאת ששחטן שלא לשמן?

מניין?

תלמוד לומר: **"תורת העלה"** - ריבה, תורה אחת לכל העולין, שאם עלו לא ירדו. יכול שאני מרבה: הרובע, והנדבע, והמוקצה, והנעבד, ואתנו, ומחיר, וכלאים, וטרפה, ויוצא דופן?

תלמוד לומר: **"זאת"**.

ומה ראית לרבות את אלו, ולהוציא את אלו?

אחר שריבה^א הפתוב ומיעט, מרבה אני את - אלו שהיה פסולן בקדש, ומוציא אני את - אלו שלא היה פסולן בקודש".

ורבי יהודה, מיייתי לה מהכא:

"מפני מה אמרו: **"לן בדם - כשר"**?

שהרי לן כשר באימורין.

"לן באימורין - כשר"?

שהרי לן כשר בבשר.

"יוצא"?

שהיוצא כשר בבמה.

"טמא"?

הואיל והותר לעבודת ציבור.

"חוץ לזמנו"?

הואיל ומרצה לפיגולו.

"חוץ למקומו"?

הואיל ואיתקש לחוץ לזמנו.

"שקבלו פסולין, וזרקו את דמו"?

בהנד פסולי דחזו לעבודת ציבור".

וכי דנין דבר שלא בהכשרו מדבר שבהכשרו?

תנא א' **"זאת תורת העלה"** (ויקרא ו, ב) - ריבה סמיך ליה.

6. פד, ב - פה, א

כ"י

השוחט בהמה בלילה בפנים. והעלה אותה בחוץ חייב משום מעלה בחוץ ואפילו לר' יהודה דאמר אם עלתה בפנים תרד ולא מיבעיא הנך דאם עלו לא ירדו דחייב על העלאתן בחוץ כדאמרינן בפי' השוחט (לקמן דף קיא:). דהא מתקבלין בפנים אלא אפילו הך לר' יהודה חייב: לא תהא פחותה משוחט בחוץ ומעלה אותה בחוץ. דקיי"ל בהשוחט (לקמן דף קו.) דחייב על שחיטתה ועל עלייתה: השוחט עוף קדשים בפנים והעלהו בחוץ פטור. על העלייתה דאינו מתקבל בפנים אלא מלוק:

שחטו בחוץ והעלהו בחוץ חייב. על שתייהן דהשוחט עוף קדשים בחוץ חייב דאיתרבי מאו אשר ישחט בפי' השוחט (שם דף קז.) וכי העלהו בחוץ חייב דמרבנין בהשוחט (שם) לענין העלאת כל הנשחטין דכי היכי דחייב על שחיטתן חייב על העלאתן דכתיב ואליהם תאמר לערב פרשיות: ואמאי השוחטו בפנים והעלהו בחוץ פטור נימא לא תהא פחותה כו': מיקטל קטליה. לא שייכא שחיטה בפנים כלל לא בחולין ולא בקדשים אבל שחיטת לילה שחיטה היא בחולין הלכך בקדשים שחיטה פסולה היא קרויה:

אמר רבי יוחנן:

השוחט בהמה בלילה בפנים, והעלה בחוץ - חייב. פה, א לא תהא פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ.

מתניב רב חייא בר אבין:

"השוחט עוף בפנים, ומעלה בחוץ - פטור. שחט בחוץ, ומעלה בחוץ - חייב".

נימא: לא תהא פחותה משוחט ומעלה בחוץ!

תיובתא!

איבעית אימא:

שחיטת העוף בפנים - מיקטל קטליה.

7. פה, א-ב

רס"י

שנשפך דמה. לא תרד הבשר אם עלה וקא ס"ד דבאימורי קדשים קלים נמי קאי: **ומה.** נשפך דמה דהוי עליית בשר לפני זריקה דהא אין כאן זריקה וגריעא משאר עולין לפני זריקה דהתם אם בא לזרוק יש לו מה לזרוק והכא אם בא לזרוק אין לו מה לזרוק ואפי"ה לא תרד וכ"ש היכא דלא נשפך:

תרגמא אקדשי קדשים. פירוש המשנה הזאת בקדשי קדשים שקדושת הגוף עליהן לפני זריקה:

והרי פסח. שנינו בה דקתני סיפא והפסח והחטאת כו' וקא ס"ד דאפסולי דקתני ברישא נמי קאי כגון אם נשפך דמו או יצא:

תרגמא אשלא לשמו. פסח לא תנא ליה אלא אפסולא דשלא לשמו כדקתני בה שחטון שלא לשמן: הכי גרסינן תנן וכולן שעלו חיין לגבי מזבח ירדו הא שחוטין לא ירדו מאי לאו לא שניא קדשי קדשים ליש קדשים קלים לא הא שחוטין מהן ירדו ומהן לא ירדו והא כולן קתני כולן אחיין פשיטא לעולם ובדוקין שבעין כו':

תנן וכולן שעלו חיין. קא סלקא דעתך הא כולן אכל קדשים קאמר ואכשרין קאי ולא אפסולין דתני ברישא קאי דלא שייך בהו חיין דבכל הפסולין הנוכרים באם עלו לא ירדו אין בהן פסול מחיים הלכך אכשרין קאי והאי כולן ע"כ כל הקדשים קאמר לא שניא קדשי קדשים ולא שניא קדשים קלים וקאמר הא שחוטין לא ירדו ובלאחר זריקת דמים לא איצטריך לאשמעינן דאמאי ירדו: ומשני לא תימא הא שחוטין כולן לא ירדו אלא אימא הא שחוטין יש מהן ירדו ויש מהן לא ירדו קדשי קדשים לא ירדו קדשים קלים ירדו:

והא כולן קתני. מאי לאו אדוקיא דהא שחוטין לא ירדו נמי קאי:

כולן משום חיין. נקט לה למימר דירדו דאין מזבח מקדש חיין:

פשיטא. דירדו דהא חוזרין ועולין לאחר שחיטה הואיל ובכשרין קיימי:

לעולם אחיין. נקט כולן ולא שמועינן דירדו ובדוקין שבעין איצטריך לאשמעינן שפסולין מחיים וכי מחתינן להו תו לא מסקי דקי"ל (לעיל דף פד.) בפסולין כשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו ואפי"ה הכי ירדו דאין מזבח מקדש חיים:

ואליבא דר"ע. נקט לה דאמר במתניתין בעלי מומין אם עלו לא ירדו ומוקמינן לה לקמן בדוקין שבעין ואשמעינן מתניתין עלו חיים ירדו הא שחוטין לא ירדו:

ונתח אותה. אמרינן בתורת כהנים כשרה ולא פסולה שאם נפסלה קודם הפשט שורפה בעזרה והא נמי בראש המזבח נהי דלא תרד דקדשה מזבח מיהו לא בעי הפשט ונתוח:

סיפא דמתני' אתאן לכשרים. והכי קאמר וכן עולה חיה כשרה שעלתה כו' ומאי קא משמע לן פשיטא דתרד דהא הדרא סלקא:

ומשני. הא קמ"ל דהיכא דשחטה בראש המזבח לא צריך לאחותה ואסוקה ואע"ג דהדר סלקא אלא מפשיטה בראש המזבח:

דיש הפשט. בכשרות:

אין הפשט. הואיל והדר מצי לאסוקה לאו אורח ארעא להפשט שם:

הכא במאי עסקינן. לעולם כשעלתה כשרה חיה ומשחטה בראש המזבח וזרק דמה נפסלה הלכך פשיט ונתח במקומה דאי מחית לה תו לא סלקא ודקשיא לך פסולה לאו בת הפשט היא:

אמר עולא:

אימורי קדשים קלים שהעלו לפני זריקת דמן - לא ירדו, נעשו לחמו של מזבח.

אמר רבי זירא:

אף אנו נמי תנינא:

"שנשפך דמה,

ושיצא דמה חוץ לקלעים".

ומה התם דאם בא לזרוק אין לו לזרוק,

אמרת: אם עלו - לא ירדו,

הכא, אם בא לזרוק - זרק, לא כל שכן?!

תרגמא אקדשי קדשים.

הרי פסח, דקדשים קלים הוא!

תרגמא בשלא לשמן.

תנן:

"וכולן שעלו חיין לגבי מזבח - ירדו".

הא שחוטין - לא ירדו.

מאי לאו, לא שניא קדשי קדשים, לא שניא קדשים קלים.

לא,

הא שחוטין - מהן ירדו, מהן לא ירדו.

והא "כולן" קתני!

"כולן" אחיין.

פשיטא!

לעולם אחיין,

ובדוקין שבעין,

ואליבא דרבי עקיבא,

דאמר: אם עלו - לא ירדו.

במאי אוקימתא? בפסולין,

אימא סיפא: "וכן עולה שעלתה חיה לראש המזבח - תרד,

שחטה בראש המזבח - יפשיט ונתח במקומה".

ואי פסולה - בת הפשט ונתוח היא?!

"ונתח אותה"⁵⁹⁴ (ויקרא א, 1) אמר רחמנא,

"אתה" - כשרה ולא פסולה!

סיפא אתאן לכשרה.

ומאי קמשמע לן?

דיש הפשט ונתוח בראש המזבח.

ולמאן דאמר: 'אין הפשט ונתוח בראש המזבח' - מאי איכא למימר?

הכא במאי עסקינן:

⁵⁹⁴ והפשיט את העלה ונתח אותה לנתחיה

כגון שהיתה לו שעת הכושר ונפסלה.

ורבי אלעזר ברבי שמעון היא,

דאמר: כיון שנוזק הדם והורצה בשר שעה אחת, יפשיטנה ועורה לכהנים.

ואלא דקתני: "ביצד עושה? מוריד את הקרבים למטה ומדיחן" - למה לי?

היכי נעביד?

נקרבינהו בפרתייהו!?

"הקרביהו נא לפחתה הירצה או הישא פניך"⁵⁹⁵ (מלאכי א, ח)!

אנן הכי קאמרינן:

מדיחן למה לי?

דאי מיתרמי בהן אחרינא ולא ידע נסקינהו.

פה,ב. ואנן ניקו נעביד להו לכהנים מילתא דאתו בה לידי תקלה?!

אפילו הכי עדיפא, שלא יהו קדשי שמים מוטלים פנבילה.

אמר רבי חייא בר אבא:

בעי רבי יוחנן:

אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמן - ירדו או לא ירדו?

אמר ליה רבי אמאי:

ותיבעי לך מעילה!

אמר ליה: מעילה - לא קמיבעיא לי,

דזריקה הוא דקבעה להו במעילה.

כי קמיבעיא לי⁵⁹⁶ ירידה.

ופשיט: לא ירדו,

ואין בהן מעילה.

רב נחמן בר יצחק מתני הכי:

אמר רבי חייא בר אבא:

בעי רבי יוחנן:

אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמן - יש בהן מעילה או לא?

אמר ליה רבי אמאי:

ותיבעי לך ירידה!

אמר ליה: ירידה לא קא מיבעיא לי,

דנעשו לחמו של מזבח,

כי קמיבעיא לי מעילה.

ופשיט הכי: לא ירדו,

ואין בהן מעילה.

כ"י

כגון דהיתה לו שעת הכושר. להפשט קודם פסולה בת הפשט ונתוח היא ואפילו היא למטה והבשר פסול ונשרף וכרבי אלעזר בר"ש דאמר לקמן בפרק טבול יום (דף קד.) כיון שנוזק הדם והורצה בשר שעה אחת להקטיר ונפסלה יפשיטנה ועורה לכהנים ואין עורה נשרף עמה הילכך השתא נמי כי איתא בראש המזבח ונקטרות בעיא הפשט ונתוח:

עורה לכהנים גרסינן. כדכתיב (ויקרא ז) עור העולה אשר הקריב לכהן:

אלא הא דקתני כיצד הוא עושה כו'. בברייתא דזבחים גרסינן ליה גבי עולה שעלתה חיה למזבח ושחטה וקאמר יפשוט וינתח במקומה וקתני סיפא מוריד את הקרביים למטה ומדיחן ואי בפסולה מכי מחית לה תו לא סלקא:

ומשני אלא היכי ליעבד ניקרבינהו לקרביים בפרתייהו. בפרש שלהן בתמיה:

אנן הכי קאמרינן מדיחן למה לי. הואיל ולא הדרי סלקי:

ומשני דאי מתרמי בהן אחרינא דלא ידע. שנפסלה ניסקינהו:

ואנן ניקו כו'. לשון קושיא הוא: לידי תקלה. להעלות פסולין שירדו:

מוטלים כנבלה. הקרבים בפרש שלהן:

ותיבעי לך מעילה. אי מהני להו לאיקבעינהו במעילה:

לא ירדו. דנעשו לחמו של מזבח ומייהו מעילה לית בהו דלא הובררו לחלק ראוי לגבוה:

⁵⁹⁵ וכי תגישו עור לזבח אין דע וכי תגישו פסח וחלה אין דע הקריבהו נא לפחתה הירצה או הישא פניך אמר יהוה צבאות

⁵⁹⁶ תוקן על פי השיטה מקובצת. גירסת וילנא: ליה

8. פה, ב

רש"י

הואיל וכשרין בעופות. דכתיב (ויקרא כב) תמים זכר בבקר בכשבים תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות ומיהו מחוסר אבר לא משום הקריבהו נא לפחתך (מלאכי א) וכן מום מגונה:
 דוקין. טיל"א לשון הנוטה כדוק שמים (ישעיה מ) והוא לשון דק או תבלול בעינו (ויקרא כא):
 והוא שקדם הקדשן את מומן. שחלה עליהן קדושת מזבח [קודם] אבל קדם מומן להקדשן לא היו קדשי מזבח מימיהן ואין המזבח מקדשן:
 ומודה רבי עקיבא בעולת נקבה. שעלתה למזבח תרד ואע"פ שכשרה בעופות דכמאן דקדם מומה להקדשה דמיא דאין לך מום גדול מזה:
 עוף. לא שייך ביה רובע דאין עוף רובע אשה:
 ואם איתא. דעוף שנרבע כשר ליכשר לרבי עקיבא נמי בבהמה נרבעת אם עלתה לא תרד הואיל וכשר בעופות לכתחילה:
 ה"ג אף אנן נמי תנינא הנרבע והמוקצה. ולא גרסינן הרובע דהא בעוף קאי ואין רובע בעוף וקתני דיש נרבע:
 וטומטום ואנדרוגינוס. ואע"פ שלא נאמר תמות וזכרות בעופות קסבר בריה בפני עצמה היא ואינו ספק זכר ספק נקבה ורבי אליעזר פליג עליה בבכורות (דף מב.) דקתני סיפא רבי אליעזר אומר כל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם ועוף הואיל ולא נאמר בו זכר ונקבה אי אתה יכול להוציא מביניהן טומטום ואנדרוגינוס:

"ואלו לא היה פסולן בקדש: ... ובעלי מומין. רבי עקיבא מכשיר בבעלי מומין".

אמר רבי יוחנן:

לא הכשיר רבי עקיבא, אלא בדוקין שבפניו, הואיל וכשרים בעופות. והוא שקדם הקדשן את מומן. ומודה רבי עקיבא בעולת נקבה, דכשקדם מומה להקדשה דמיא.

בעי רבי ירמיה:

יש נרבע בעופות, או אין נרבע בעופות?

מי אמר "מן הבהמה"⁵⁹⁷ (ויקרא א, ב) - להוציא את הרובע והנרבע, כל היקא דאיתיה ברובע - איתיה בנרבע, כל היקא דליתיה ברובע - ליתיה בנרבע. או דלמא: הרי נעבדה בו עבירה?

אמר רבה:

תא שמע:

"רבי עקיבא מכשיר בבעלי מומין".

ואם איתא נכשיר נמי בנרבע, הואיל וכשר בעופות. שמע מינה.

אמר רב נחמן בר יצחק:

אף אנן נמי תנינא:

"הנרבע,

והמוקצה,

והנעבד,

ואתנו,

ומחיר,

וטומטום,

ואנדרוגינוס - כולן מטמאין בגדים אבית הבליעה".

שמע מינה.

⁵⁹⁷ דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם מי יקריב מכם קרבן ליהוה מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם

9. פה, ב

רש"י

מאי קמ"ל. תנא קמא נמי ירדו
קאמר:
כלאחר יד. ואין מורידן דרך
בזיון בפרהסיא:

"דבי חנינא סגן הכהנים אומר:

דוחה היתה אבא את בעלי מומין מעל גבי המזבח."

מאי קא משמע לן?

איבעית אימא:

מעשה קא משמע לן.

ואיבעית אימא:

מאי "דוחה"?

כלאחר יד.

10. פה, ב

רש"י

משלה בהן האור. כל דהו יעלו דנעשו לחמו של אש:
ארישא. מתני לה להא דעולא ארישא כדאמרן אפסולין שעלו וירדו דקתני מתניתין לא יעלו:
פירשו. שחלצו מן הבשר לפני העלאתן לא יעלו והוא הדין נמי דאם עלו ירדו כדאמר לקמן בברייתא (דף פו.) אליבא דרבי ומוקמינן מתניתין אליביה:
כ"ש ארישא. דדם עולה או אימורים בני הקטרה נינהו אם לא נפסלו והני כיון דמשלה בהן האור קדשינהו כמה שהן פסולין:
אבל עצמות וגידיים לאו בני הקטרה נינהו. דאמרינן לקמן (שם) מועשית עולותיך הבשר והדם הלכך לא שייכא בהו משלה אור לקדשינהו:

"נָשָׂם שָׂאֵם עָלוּ - לֹא יֵרְדוּ, בְּךָ אִם יֵרְדוּ - לֹא יַעֲלוּ."

אמר עולא:

לֹא שָׁנוּ אֱלֹא שְׂלֵא מִשְׁלָה בְּהֵן הָאֹר, אֲבָל מִשְׁלָה בְּהֵן הָאֹר - יַעֲלוּ.

רב מרי מתני ארישא.

רב חנינא מסורא מתני אסיפא:

"הַעֲצָמוֹת וְהַגִּידִין, וְהַקְרָנִים וְהַטְּלָפִים, בְּזִמְנוֹ שְׂמַחוּבְרִין יַעֲלוּ, פְּרָשׁוּ - לֹא יַעֲלוּ."

אמר עולא:

לֹא שָׁנוּ אֱלֹא שְׂלֵא מִשְׁלָה בְּהֵן הָאֹר, אֲבָל מִשְׁלָה בְּהֵן הָאֹר - יַעֲלוּ.

מאן דמתני אסיפא, כל שכן ארישא.

ומאן דמתני ארישא, אבל אסיפא לאו בני הקטרה נינהו.

11. פה, ב - פו, א

רפ"י

משנה

ואלו אם עלו - ירדו: בשר קדשי קדשים,
ובשר קדשים קלים,
ומותר העומר,
ושתי הלחם,
ולחם הפנים,
ושירי מנחות,
והקטורת.

הצמר שבראשי כבשים,
ושער שבזקו תישים,
והעצמות,
והגידים,
והקרניים,
והטלפים -

בזמן שהם מחוברים - יעלו,

שנאמר: "והקטיר הכהן את הכל"⁵⁹⁸ (ויקרא א, ט).

פירשו - לא יעלו,

שנאמר: "ועשית עלתיה הבשר והדם"⁵⁹⁹ (דברים יב, כז).

גמרא

תנו רבנן:

"והקטיר הכהן את הכל המזבחה" (ויקרא א, ט) - לרבות: העצמות,

והגידים,

והקרניים,

והטלפים.

יכול אפילו פירשו?

תלמוד לומר: "ועשית עלתיה הבשר והדם" (דברים יב, כז).

אי בשר ודם,

יכול יחלוץ גידיו ועצמות, ויעלה בשר לגבי מזבח?

פו, א

תלמוד לומר: "והקטיר הכהן את הכל" (ויקרא א, ט).

הא ניצד?

מחוברים - יעלו,

ואם פירשו - אפילו הן בראש המזבח - ירדו.

מאן תנא דשמעת ליה דאמר: פירשו ירדו? רבי היא.

דתנא:

"והקטיר הכהן את הכל המזבחה" (ויקרא א, ט) - לרבות: העצמות,

והגידים,

והקרניים,

והטלפים - אפילו פירשו.

ואלא מה אני מקיים: "ועשית עלתיה הבשר והדם" (דברים יב, כז)?

לומר לה: עיבולי עולה - אתה מחזיר,

ואי אתה מחזיר - עיבולי גידין ועצמות.

רבי אומר,

כתוב אחד אומר: "והקטיר הכהן את הכל המזבחה" - ריבה,

וכתוב אחד אומר: "ועשית עלתיה הבשר והדם" - מיעט,

הא ניצד?

מחוברים - יעלו,

פירשו - אפילו הן בראש המזבח ירדו.

מתני'
ואלו אם עלו ירדו. ואף על פי
שכשרין דלא שייך בהו מזבח
כלל:
והקטורת. שעלתה על מזבח
החיצון דהא לאו ראוי הוא:
הצמר שבראשי הכבשים. רישא
דבבא אחריתי היא ובהדי
עצמות וגידין קתני לה וכמשפטן
שבראשי כבשי של עולה שהראש
אינו בכלל הפשט וקרוב עם עורו
כדאמר בשחיתת חולין בפ"ב
(כז). אין לי אלא נתחים שישנן
בכלל הפשטה וישנן בכלל
הקטרה מנין לרבות את הראש
שכבר הותו בשחיטה שאע"פ
שאינו בהפשטה ישנו בהקטרה
ת"ל כו' ויש צמר בגובה ערפו
אצל ראשו:
וכן שער שבזקו תישים. עולה:

גמ'
יכול יחלוץ. מצוה מוטלת עליו:
מאן שמעת ליה כו'. ומתני'
אליביה אתיא:

⁵⁹⁸ וקרבו וקרעיו ורחץ במים והקטיר הכהן את הכל המזבחה עלה אשה רית ניהוח ליהוה
⁵⁹⁹ ועשית עלתיה הבשר והדם על מזבח יהוה אלהיה ודם זבחיך ישפך על מזבח יהוה אלהיה והבשר תאכל

12. פו, א

רפ"י

כלפי מטה. דרך ירידה ומתרחקי מן המערכה:
כלפי מעלה. לצד המערכה אין זו פרישות אלא קריבה אצל העיכול של אש:
ואפי' פירשו. נראה בעיני שחטר מן הגירסא ולמאי דגרס הי"פ ואפי' פירשו בתמיה והא מחוברין יעלו הוא דקאמר:
לא שנו. דקאמר פירשו ירדו ומיהו איתנהו בכלל קדשים אלא שפירשו לאחר זריקה דכיון דבשעת זריקה מחוברים הו קובעתן זריקה למזבח וכי פירשו הו להו קדשים פסולין:
אבל פירשו לפני זריקה. דבשעת זריקה לאו בני מזבח היו אתאי זריקה ושריתניהו להדיוט:
למיעבד קתא דסכיני. כי היכי דשריא בשר לגבי מזבח דלהכי קאי קשריא נמי עצמות למאי דקיימי והיינו הנאת כהנים כרבי ישמעאל:
לו יהיה בעולה. עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה ונאמר לו יהיה באשם כחטאת כאשר תורה אחת להם הכהן [וגו'] לו יהיה:
מה אשם עצמותיו מותרין. שהרי אף בשרו מותר ואי משום נותר דבשריפה לא שייך נותר אלא במידי דבר אכילה כדכתיב (ויקרא ז) והנותר מבשר הזבח וגו': **לו יהיה.** יתירא הוא דמצוי למיכתב עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה למה לי:
עצמות קדשים הנאכלין. כגון חטאת ואשם מועלין בהן דאין כאן שעת היתר לכהנים:
ופליגא דר"א. אדרבה:
פירשו לפני זריקה מועלין בהן לעולם. דכיון דפירשו אינהו לאו בני הקטרה נינהו לא אהני להו זריקה ובאיסורייהו קיימי:
פירשו לאחר זריקה לא נהנין. מדרבנן ולא מועלין כרבי ישמעאל דגמר מלו יהיה דאשם ואשם פירשו לאחר זריקה הוא דבהדי בשר אישתרו בזריקה לכהנים:

"דבי אומר: ..."

פירשו - אפילו הו בראש המזבח ירדו".⁶⁰⁰

אמר רבי ירוא:

לא שנו אלא שפירשו כלפי מטה, אכל כלפי מעלה - קרובי הוא דאקריבו לעיכול.

ואפילו פירשו!?

אמר רבה:

הכי קאמר: לא שנו, אלא שפירשו לאחר זריקה. אבל פירשו קודם זריקה, אתאי זריקה ושריתניהו, אפילו למעבד מיניהו קתא דסכיני.

סבר לה כי הא דאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל:

נאמר: "לו יהיה"⁶⁰¹ (ויקרא ז, ח) בעולה,

ונאמר: "לו יהיה"⁶⁰² (ויקרא ז, י) באשם,

מה אשם - עצמותיו מותרין,

אף עולה - עצמות מותרין.

מופני,

דאי לא מופני, איכא למיפרד: מה לאשם שכן בשרו מותר!
 "לו יהיה" - יתירא כתיב.

מתירב רב אדא בר אהבה:

"עצמות קדשים, לפני זריקה מועלין בהן,

לאחר זריקה אין מועלין בהן.

ושל עולה מועלין בהן לעולם!"

אימא: ושל עולה, פירשו לפני זריקה - אין מועלין בהן, לאחר זריקה - מועלין בהן לעולם.

ופליגא דרבי אלעזר,

דאמר רבי אלעזר:

פירשו לפני זריקה - מועלין בהם,

לאחר זריקה - לא נהנין - ולא מועלין.

⁶⁰⁰ תיקון גירסה על פי פרוש רש"י והגהת תוס' ד"ה לא שנו ושיטה מקובצת

⁶⁰¹ והכהן המקריב את עלת איש עוד העלה אשר הקריב לכהן לו יהיה

⁶⁰² מחטאת באשם תורה אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה

13. פו, א

פ"א

משנה

וכולן שפקעו מעל גבי המזבח - לא יחזיר.
 וכן גחלת שפקעה מעל גבי המזבח - לא יחזיר.
 איברים שפקעו מעל גבי המזבח,
 קודם חצות - יחזיר,
 ומועלין בהן.
 לאחר חצות - לא יחזיר,
 ואין מועלין בהם.

כשם שהמזבח מקדש את הראוי לו - כך הכבש מקדש.
 כשם שהמזבח והכבש מקדשין את הראוי להן - כך הכלים מקדשין.

גמרא

היכי דמי?

אי דאית בהו ממש - אפילו לאחר חצות נמי!
 אי דלית בהו ממש - אפילו קודם חצות נמי לא!

לא צריכא,

בשרירי.

פוב,

מנא הני מילי?

אמר רב:

כתוב אחד אומר: "כל הלילה והקטיר"⁶⁰³ (ויקרא ו, ב),
 וכתוב אחד אומר: "כל הלילה... והרים"⁶⁰⁴ (ויקרא ו, ב-ג)!
 חלקיהו, חציו להקטרה,
 וחציו להרמה.

מתיב רב כהנא:

"בכל יום תודם את המזבח - מקרות הגבך או סמוך לו, מלפניו או מאחוריו,
 ביום הניפורים - בחצות,
 ברגלים - באשמורת הראשונה."

ואי סלקא דעתך: מחצות דאורייתא, היכי מקדמינן והיכי מאחרינן!

אלא⁶⁰⁵ אמר רבי יוחנן:

ממשמע שנאמר: "כל הלילה" (ויקרא ו, ב), איני יודע שעד הבקר?
 מה תלמוד לומר: "עד הבקר" (ויקרא ו, ב)?

תן בקר לבקר של לילה,

הלך כל יומא - מקרות הגבך סגי.

ביום הניפורים, משום חולשא דכהן גדול - מחצות.

ברגלים, דנפיש קרבנות, דקדמי אתו ישראל - מאשמורת הראשונה,

כדקתני ספא: "לא היתה קריית הגבך מגעת עד שהיתה עזרה מלאה מישראל".

מתני'

וכלן. הך פסולין שעלו דתנן
 בהן לא ירדו בין עצמות וגידיים
 שהעלן מחובר ועכלתן האש:
 שפקעו מעל המזבח. לארץ:
 לא יחזיר. אי"צ להחזיר:
 קודם חצות יחזיר. בגמרא מפרש
 טעמא:

ומועלין בהן. דאכתי בני מזבח
 נינהו:

ואין מועלין בהן. דכיון דהוה להו
 כמעוכלין כדמפרש בגמרא הו
 להו דבר שנעשית מצותו ואין
 מועלין בו:

גמ'

אי דלית בהו ממש. שנשרפו
 כולן:

בשרירי. קשין שנתקשו מחמת
 האש ששלטה בכולן ונשרפו אלא
 שלא נעשו פחם אלא כעצים
 יבישים הם מתוכם:

מנהני מילי. דבחצות תליא
 מילתא:

כתוב אחד אומר כל הלילה
 והקטיר. על מוקדה על המזבח
 כל הלילה עד הבקר דהיינו
 הקטרה:

וכתוב אחד אומר כל הלילה.
 וסמיך ליה והרים את הדשן
 ועייכ אכל הלילה קאי דהא לא
 כתיב ולבש הכהן בבקר מדו בד
 אלא כל הלילה עד הבקר ולבש
 והרים כן שמעתי בסדר יומא:

חציו להקטרה. דלא הוי עיכול
 אי לאו דשן ממש הוא:

וחציו להרמה. אפי' קשין שבהן
 ראויין להרמה וקרויין דשן
 ומיהו בשר ממש ליכא למימר
 דמיקרי דשן:

מתיב רב כהנא. אדרב דאמר
 חציו להרמה דמשמע דקודם
 חצות לאו שעת הרמה היא
 אפילו מן הנעשין דשן:

היו תורמין. תרומת הדשן מלא
 מחתה ונותנה במזרחו של כבש:

וברגלים מאשמורת הראשונה.
 ומשום דנפיש קרבנות ונפיש
 דשן וצריך להעלותן לתפוח
 שבאמצע המזבח ולסדר את
 המערכה בלילה שיוכלו לשחוט
 ולהעלות התמיד בעלות השחר:

הייג ואי חצות דאורייתא היכי
 מקדמינן לייג והיכי מאחרינן:
 אייר יוחנן גרס ולא גרסינן אלא:

⁶⁰³ צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו
⁶⁰⁴ ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ולבש על בשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח
⁶⁰⁵ במהדרות וילנא (היכי מאחרינן אלא).

14. פו, ב - פז, א

רש"י

חצות שני עובלתן. שרירי דידהו חצות שני של ליל המחרת: **שאינו עושה לינה.** לאותו שעל הארץ שהרי כל הלילה כשר להעלותן מן הארץ ולמזבח דכתיב לא ילין חלב חגי עד בקר הא כל הלילה ילין: **עושה עיכול.** לשרירי דמערכה: **אין בהן עיכול לעולם.** וכל שפוקעין יחזיר ומועלין בהן עד שיעשו דשן: **כל היכא דמשכחת להו כו'.
הלכך פרוש קודם חצות נמי הרי הן עיכול בחצות ואפילו החזירן לאחר חצות:** אין מועלין בהן ולא צריך להחזירן ויצאו מידי מעילה גרסי' ולא נהנין מדרבנן: **וא"ר חייא בר אבא.** נמי כרב יוסף: **וכן תני בר קפרא.** כרב יוסף: **רבה ורב חסדא במאי פליגי.** לומר דלא הוי עיכול בחצות: **בשמינים.** אפילו הוקשו לא הויא עיכול דשומנן מעכבן מליעשות דשן:

איתמר:

פירשו קודם חצות, והחזירן אחר חצות,

רבה אומר:

חצות שני - עובלתן.

פז, א

רב חסדא אומר:

עמוד השחר - עובלתן.

אמרי בי רב:

מאי טעמא דרב חסדא?

ומה חצות שאין עושה לינה, עושה עיכול - עמוד השחר שעושה לינה, אינו דין שעושה עיכול?!

פירשו קודם חצות והחזירן לאחר עמוד השחר:

רבה אומר:

חצות שני - עובלתן.

רב חסדא אומר:

אין בהן עיכול לעולם.

מתקיף לה רב יוסף:

ומאן לימא לן דחצות בראש המזבח משויא להו עיכול? דילמא כל היכא דמשכחא להו משויא להו עיכול!

שלוחו מתם:

הלקתא: כרב יוסף.

איתמר נמי:

אמר רבי חייא בר אבא:

פירשו קודם חצות והחזירן אחר חצות - לא נהנין, ולא מועלין.

וכן תנא בר קפרא:

"פירשו קודם חצות והחזירן לאחר חצות - יוצאין מידי מעילה."

אמר ליה רב פפא לאבוי:

וכי מאחר דשלוחו מתם:

הילכתא כרב יוסף,

ואמר רבי חייא בר אבא,

וכן תני בר קפרא,

רבה ורב חסדא במאי פליגי?

אמר ליה:

בשמינים.

15. פז, א

רש"י

אילימא דלא ירדו. אותן שמצאן בשחר בראש המזבח שלא במערכה:

אלא דירדו. מן המזבח לאחר עמוד השחר מיבעי לך מי הוי כשאר לנים ונפסלים בעמוד השחר ותנן בפסולים כך אם ירדו לא יעלו:

או דילמא אין לינה מועלת. ולא נפסלו ויחזור ויעלים:

לשלחן מדמינן לה. למזבח שאין לחם הפנים נפסל עליו אם לן בו לאחר זמנו:

דתנן אפי' היה על השלחן ימים כו'. במנחות תנן לה סידר את הלחם ואת הבזיכין באחד בשבת והקטיר את הבזיכין [בשבת] פסולה לפי שמחוסרים בשבת זמן שצריכין לעמוד עליו שבעת ימים כיצד יעשה זה שסידרם באחד בשבת יניחנה לשבת הבאה שאפי' היא כו':

או דילמא לקרקע עזרה מדמינן לה. דהא רצפת בנין היא כמוותה ולא כלי שרת כשלחן:

מקטיר והולך לעולם. דאפילו אמרינן לינה מועלת בראש המזבח מסקינן להו במערכה שהרי פסולין שעלו לא ירדו:

רבא אמר לא יעלו. דלינה מועלת והוה להו פסולין וכיון דירדו לא יעלו:

בְּעֵא מִינִיה רְבָא מְרַבָּה:

לינה מועלת בראשו של מזבח, או אינה מועלת בראשו של מזבח?

היכי דמי?

אילימא: דלא ירדו, השתא לנו בעזרה אמרת, לא ירדו - בראשו של מזבח - מיבעיא! ואלא, דירדו: לשלחן מדמינן לה,

דתנן:

"אפילו הו על השלחן ימים רבים אין בך בלום" (מנחות ק.).

או דילמא:

לקרקע מדמינן?

אמר ליה:

אין לינה בראשו של מזבח.

קיבלה מיניה, או לא?

תא שמע:

דאיתמר:

איברים שלנו בעזרה - מקטר והולך כל הלילה. לן בראשו של מזבח - מקטר והולך לעולם.

ירדו:

רבה אמר: יעלו,

רבא אמר: לא יעלו.

שמע מינה: לא קיבלה מיניה.

שמע מינה.

16. פז, א-ב

רס"י

את המזבח. ומשחת את המזבח לרבות את הכבש: הי"ג כלי שרת מניין כל הנוגע בהן יקדש: מהו שיקדשו פסולין. הוא סבור לענין פדיון קמיבעיא ליה כגון מנחה טמאה שקדשה בכלי שרת מי קדשה קדושת הגוף ולא נפקא להו לחולין דקדשה כלי אע"פ שהיא טמאה או לא קדשה ותנן המנחות והנסכים שנטמאו יש [להם] פדיון ואם משקדש בכלי נטמאו אין להם פדיון: א"ל תניתוה. דמקדשין ואין להם פדיון: א"ל לכתחילה ליקרב קמיבעיא לי. ולא לענין פדיון: ושקבלו פסולין וזרקו את דמו. אם עלה הבשר לא ירד: מאי לאו שקיבלו פסולין והדר זרקו פסולין ולמה לי זרקו מקבלה איפסלה לה אי לאו לאשמועינן טעמא דזרקו פסולין הוא דהווי איברים בתורת אם עלו לא ירדו ולכתחלה לא יעלו דתפסל בשר בזריקת פסולין הא זרקו כשרין לכתחלה נמי יעלו האיברים דזריקה מעליא הוא ואע"ג דקיבלו פסולין משום דקדשיה כלי שרת ליזרוק לכתחלה: אי נמי שזרקו פסולין. ומשום היא גופא איצטריך לאשמועינן אם עלו איברים לא ירדו ואף על פי שנפסלו בזריקה:

"נִשְׁמֵם שֶׁהַמְזִבֵּחַ מְקַדְּשׁ אֶת הָרְאוּי לוֹ - בְּךָ הַכֶּבֶשׂ מְקַדְּשׁ בְּשֵׁם שֶׁהַמְזִבֵּחַ וְהַכֶּבֶשׂ מְקַדְּשִׁין אֶת הָרְאוּי לָהֶן - בְּךָ הַכֹּלִים מְקַדְּשִׁין".

תנו רבנן:

"הנגע במזבח"⁶⁰⁶ (שמות כט, לו) - אין לי אלא מזבח, בבש מניין?

תלמוד לומר: "את המזבח"⁶⁰⁷ (שמות ל, כו-כח).

כלי שרת מניין?

תלמוד לומר: "כל הנגע בהם יקדש"⁶⁰⁸ (שמות ל, כט).

בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן:

כלי שרת מהו שיקדשו את הפסולין?

אמר ליה:

תניתוה: "בשם שהמזבח והכבש מקדשין את הראוי להו - בך כלים מקדשין!"

אמר ליה:

לכתחילה ליקרב קמיבעיא לי.

הא נמי תנינא:

"שקיבלו פסולין וזרקו את דמו" (זבחים פד.).

פז, ב

מאי לאו שקיבלו פסולין, וזרקו פסולין!

לא, שקיבלו פסולין,

אי נמי שזרקו פסולין.

⁶⁰⁶ שבעת ימים תכפר על המזבח וקדשת אתו והיה המזבח קדש קדשים כל הנגע במזבח יקדש

⁶⁰⁷ פו ומשחת בו את אהל מועד ואת ארון העדת. פו ואת השלחן ואת כל כליו ואת המנורה ואת כליה ואת מזבחה הקטרת. פו ואת מזבחה העולה ואת

כל כליו ואת המיז ואת פגיו

⁶⁰⁸ וקדשת אתם והיו קדש קדשים כל הנגע בהם יקדש

17. פז, ב - פח, א

רָשִׁי

אור המזבח. אם תלה איברים פסולים באור ראש המזבח כמזבח דמי ולא ירדו:

או לאו. כמזבח דמי וירדו:

היכי מסיק לה מכבש למזבח. הא כי מגבה ליה באור הכבש הוה ליה ירוד ותנן כך אם ירדו לא יעלו:

ומשני דנגד ליה. גוררן עד המזבח ואינו מגביהן:

ופרכינן אור יש בין כבש למזבח. כדאמרן בפרק קדשי קדשים (לעיל דף סב:) וכי מטי כנגד אותו אור הוה ליה ירוד:

ומשני רובו לכבש ככבש כו. מה שכנגד אור שדינן ליה בתר רובא אם רוב האבר בכבש שדינן ליה בתר כבש ואי רובן במזבח שדינן ליה בתר מזבח:

יש חבור בעולין. דלא חשבינן להו כמאן דמפירת ואזלינן בהו בתר רובא או אין חיבור:

תפשוט דיש חיבור. דאי אין חיבור קמא קמא דמטא כנגד אור איפסיל ליה ובכריתות (דף יד.) גרסינן ליה בלישנא אחרינא תיפשוט דבעי רמי בר חמא הלכו באיברים אחר הרוב או לא הלכו:

עולת העוף. שמליקתה בראש המזבח:

היכי משכחת לה. דפסל בה מחשבה חוץ לזמנו הא קלטיה אור המזבח דאי נמי אמרינן לינה מועלת בראש המזבח וקיים זה את מחשבתו ושהה עד למחר והקטירה בת הקטרה היא דהא פסולין שעלו לא ירדו וכיון דבת הקטרה מחר לכתחלה היא אמאי פסלה בה מחשבת הקטרת מחר:

אלמה לא. בתמיה ולא משכחת בה פסול מחשבה והא משכחת כגון שחישב עליה להוריד למחר לאחר שנפסל ולהעלותה ולהקטירה דכיון דאיכיים ליה מחשבתו תו לא סלקא דהא איפסל ליה בלינה השתא נמי אהני בה מחשבה: ופרכינן אאתקפתא דרב שימי:

הניחא לרבא דאמר לינה מועלת. איכא לאשכחא בכה"ג:

אלא לרבה. אפי' קיימא למחשבתו לא מיפסל וכל שכן דמחשבה לא הויא: וממהדרינן לרבה נמי כו' להורידה קודם עמוד השחר וכיון דעמוד השחר משכחת לה ארצפה פסיל לה בלינה הילכך מהניא לה נמי מחשבה:

להך גיסא מיהא תפשוט כו. רב שימי מסיים ביה באתקפתיה הכי את בעי למילף מיניה אור מזבח לאו כמזבח דמי לאידך גיסא מצית למיפשט מינה ולמימר דמזבח דמי דאי לא כמזבח דמי:

חטאת העוף פסולה. שמלקה בראש המזבח שלא לשמה ופסל דאף על גב דנעשית למטן הא אמר מר לעיל (דף סג:) מלקה בכל מקום במזבח כשרה ולא פסול מעלה דידיה אלא בהזאה והיכא דמלקה בפסול בראש המזבח וקיי"ל בכל הפסולין אם עלו לא ירדו היכי שרי ליה מר להזות מדמה הרי מגביה ומתניז כשאוחז בה ומזה והוה ליה ירוד:

שאר פסולים. דמים בבהמה לרי"ג דאמר במתני' הדם פסול שעלה לא ירד:

היכי זריק. מדמן הרי זריקה מרחוק הוא זורק והוה ליה אור המזבח:

ומשני דמגע להו. לכותל מזבח כשמוזה בחטאת העוף וכן בזריקת דם פסול:

ופרכינן הא הזאה היא. בתמיה מיצוי הוא ולענין דמים פסולים נמי אי מגע להו שפיכה הוי ולא זריקה ועוד וכי דרך הזאה זריקה בכך אלא לאו משום דאור מזבח כמזבח דמי:

אמר רב אשי. לעולם בעיין מהא לא תפשוט דהא גברא בראש המזבח קאי ונקיט להו וכה"ג לא מיבעיא לן באור מזבח לעיל דהנחת גופו בראש המזבח כהנחת קרבן דמי וכי קמבעיא לן כגון דקאי אארעא ותלינהו בקניא באור המזבח:

אור מזבח - כמזבח דמי, או לא?

תא שמע:

"נשם שהמזבח מקדש - נף כבש מקדש".

ואי אמרת: אור מזבח לאו כמזבח דמי אור כבש נמי לאו ככבש דמי, היכי מסיק ליה מכבש למזבח? הוה ליה ירוד!

דנגד ליה.

והא אור יש בין כבש למזבח!

רובו לכבש - ככבש,

רובו למזבח - כמזבח.

תיפשוט מהא הא דבעי רמי בר חמא:

יש חיבור לעולין, או לא?

תיפשוט דיש חיבור!

הא לא קשיא,

תיפשוט.

מתקיף לה רבא בר רב הונן:

ואי אמרת: אור מזבח כמזבח דמי,

עולת העוף, דפסלה במחשבה - היכי משפחת לה?

הא קלטה מזבח!

מתקיף לה רב שימי בר אשי:

אלמה לא?

משפחת לה כגון דאמר:

"הריני מולקה על מנת להורידה למחר ולהעלותה ולהקטירה!"

הניחא לרבא, דאמר: לינה מועלת בראש המזבח,

אלא לרבה דאמר: אין לינה מועלת בראש המזבח, ליתא למחשבתו!

לרבה נמי משפחת לה,

כגון דאמר: "הריני מולקה על מנת להורידה קודם עמוד השחר,

ולהעלותה לאחר עמוד השחר".

להך גיסא מיהא תיפשוט דאור מזבח כמזבח דמי:

דאי סלקא דעתך: אור מזבח לאו כמזבח דמי,

חטאת העוף פסולה, היכי מזה מדמה? הוה ליה ירוד!

שאר פסולים היכי זריק להו מדמה?!

דמגע להו.

הא הזאה היא? מיצוי היא!

הא זריקה? שפיכה היא!

ועוד, דרך הזאה בכך? דרך זריקה בכך?

אמר רב אשי:

אי דנקט להו בראש המזבח, הכי נמי.

כי קאמר דתלנהו בקניא - מאי?

תיקו.

18. פח, א

רפ"י

מתני'

כלי הלח. קערות ומזרקות לדם וליין ולשמן :

מדות היבש. שתי מדות של יבש היו שם עשרון וחצי עשרון עשרון למדידת כל המנחות וחצי עשרון לחצות בו מנחת חביתי כ"ג מחציתה בבוקר ומחציתה בערב להכי נקט גבי יבש מדות שאין כלים מיוחדים ליבש אלא אלו דכלי שנותנין בו מנחה כלי לח הוא שמזרקות וקערות ראויין לכך :

ואין כלי לח מקדשות את היבש. בגמרא מתרגם לה אמדות הלח: **שהיו עושין והן שלימים.** כשהן שלימים: **אלא בקדש.** בעזרה:

גמ'

לא שנו. דאין כלי הלח מקדשין את היבש:

אלא מדות. ז' מדות הלח שהיו שם היו וחצי היון ושליש ההין וכו' דכיון דהנך לא חזו ליבש למדי למדוד והן לא נמשחו אלא למדידה לפיכך אין מקדשין אלא ע"י מדידה:

אבל מזרקות. אע"ג דכלי הלח ניהו מקדשין יבש דכי היכי דחזו ללח חזו לסלת שהוא יבש: **לחה היא.** דהא כתיב בלולה בשמן והיכי ילפת מהאי קרא דמקדשין יבש:

ליבש שבה. שאי אפשר ליבלל כולה שלא יהו בה קרטין קרטין של יבש שלא נגע בהן השמן וקדשינהו מזרקות. כ"ש:

כיבש דמיא. ושפיר תפשוט מינה ליבש גמור: **אלא שלימין.** לאפוקי נקבו:

משנה

כלי הלח - מקדשין את הלח, ומדות יבש - מקדשות את היבש. אין כלי הלח מקדשת את היבש, ולא יבש מקדש את הלח.

כלי הקודש שניקבו:

אם עושין בהן מעין מלאכתן שהיו עושין הן שלימים - מקדשין, ואם לאו - אין מקדשין.

וכוון - אין מקדשין אלא בקודש.

גמרא

אמר שמואל:

לא שנו אלא מדות,

אבל מזרקות - מקדשין,

שנאמר: "שניהם מלאים סלת"⁶⁰⁹ (במדבר ז, יג).

אמר ליה רב אחא מדיפתיה לרבינא:

מנחה לחה היא!

אמר ליה:

לא נצרכה אלא ליבש שבה.

איבעית אימא:

מנחה לגבי דם, כיבש דמי.

⁶⁰⁹ יג וקרננו קערות כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה

19. פח, א

רש"י

ואין מקדשין אלא מלאין. כלומר שיהא בהן שיעור שלם הצריך לדבר אם יבש הוא שיהיה שם עשרון שלם למנחה ואם מנחת נסכים היא שניתנה בכלי יהא שם ג' עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל אבל אם חסר השיעור אין הכלי מקדשן שאינו ראוי לכלי כך שמעתי במנחות (דף ח.):

אלא בפנים. בעזרה:

בירוצי מדות איכא בינייהו. למאן דתני אין מקדשין אלא מתוכן קסבר בירוצי מדות לא נתקדשו אלא מה שבתוך חללו של כלי בירוצי מדות גודשי מדות ופלוגתא היא במנחות בפרק שתי מדות (דף צ.):

לא שנו. הא דאמרינן דאין מקדשין אלא מלאים:

אלא שאין דעתו להשלים. ולהוסיף עד כשיעור:

תניא נמי הכי מלאים. שניהם מלאים סלת:

אלא שלימים. שהיו עשרונים ולוגין שלימים לאפוקי שיעור חסר דלא מקדשי:

אמר שמואל:

כלי שרת: אין מקדשין אלא שלימין,
אין מקדשין אלא מלאין,
אין מקדשין אלא מתוכן.

ואמרי לה:

אין מקדשין אלא שלימין,
ומלאים,
ומבפנים.

מאי בינייהו?

איכא בינייהו:

בירוצי מדות.

במתניתא תנא:

**"אין מקדשין אלא שלימין,
ומלאים,
ומתוכן,
ובפנים."**

אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן:

לא שנו אלא שאין דעתו להוסיף,
אבל דעתו להוסיף, ראשון ראשון קודש.

תניא נמי הכי:

"מלאין אין מלאין אלא שלימין.

אמר רבי יוסי:

אימתי?

בזמן שאין דעתו להוסיף,

אבל דעתו להוסיף - ראשון ראשון קודש."

20. פח, א

פ"י

אבל מקדשין כלי הלח את היבש
 ליפסל. שאם יצא חוץ לקלעים
 או נגע בו טבול יום נפסל דאהני
 ליה כלי להכשירו ליפסל כדתניא
 מעילה (דף י.) המנחות מועלין
 בהן משהוקדשו קדשו בכלי
 הוכשרו ליפסל בטבול יום
 ובמחוסר כפורים:

מנחות ונסכים ומנחת בהמה מן
 המדומע. ואע"פ שמותר לכהנים
 דבעינן מותר לכל ישראל שנאמר
 (יחזקאל מה) ממשקה ישראל
 מן המותר לישראל:

ואין צ"ל מערלה. שאסורה אף
 לכהנים:

ליפסל. דלא נפקי לחול וישרפו
 שקדשם הכלי והא דרב אסי לא
 מהדר אבכורים אלא אמנחות
 דבכורים לאו קדושת כלי הוא
 ומאי ליפסל איכא ומאי ליקרב
 איכא הא לא קרבו:

"אין כלי הלח מקדש את היבש,
 ולא יבש מקדש את הלח".

אמר רב, ואיתימא רב אסי:
 אין מקדשין ליקרב,
 אבל מקדשין ליפסל.

איכא דמתני לה אהא:
 "אין מביאין: מנחות,
 ונסכים,
 ומנחת בהמה,
 ובכורים - מן המדומע.
 ואין צריך לומר: מערלה,
 וכלאי הדרם.
 ואם הביא - לא קדש".

אמר רב, ואיתימא רב אסי:
 לא קדש ליקרב,
 אבל קדש ליפסל.

21. כח, א-ב

רש"י

אין מתייבין אותן. כמו שעושים למדות מנוקבות שמתייבין אותן סביבות הנקב ונסתם הנקב: ואין מתייבין לתוכן אבר. לשתום הנקב וכולהו משום דמיחזי כעניות ולאורח ארעא: נפגמו. פגימה גדולה שתיקון השחזתה ניכר: סכין מטרפת. שהיתה רכה ליפגם פגימות דקות תמיד ומטרפת את הקדשים:

["בלי הקודש שניקבו:

אם עושים בהן מעין מלאכתן שהיו עושים הן שלימים - מקדשין, ואם לאו - אין מקדשין. וכולן - אין מקדשין אלא בקודש"].

תנו רבנן:

"בלי קדש:

שניקבו - אין מתייבין אותן,

ואין מתייבין לתוכן אבר.

נפגמו - אין מתקנין אותן.

סכין: שנפגם - אין משחזין את פגימתה,

נשמטה - אין מחזירין אותה.

אבא שאול אומר:

סכין מטרפת היתה במקדש,

ונמנו עליה בהנים וגנזוה".

22. פה, ב

רש"י

אין עוֹשִׂין אוֹתוֹן מַעֲשֵׂה מַחֲט.
 לאורגן כמין יריעה ולעשותו
 אחרי כן לבוש תפור במחט אלא
 כמין מלבוש אורגין אותו
 בכליהם:
אהל. מין כיבוס הוא שמעביר
 את הגיעול וכן נתר:
הא במים מכבסין. בתמיה כיון
 דטעמא משום דמיחזי כעניות
 הוא מה לי נתר מה לי מים הרי
 נתגעלו וכבסן כל שכן דכי לא
 מחוור להו שפיר גריעי טפי:
הוגעו למים. כלומר אם היה
 גיעולן מועט ולא הזקיקן אלא
 לכיבוס מים מכבסים אותו אף
 בנתר ואהל:
הוגעו לנתר ואהל. שנתגעלו
 גיעול רב שהגיעו לזקק לכיבוס
 נתר ואהל תו לא מתקן להו כלל:
אף במים. לאו לרבותא הוא
 אלא למימרא דנתר ואהל דנקט
 לאו לענין כיבוס נקט דהיכא
 דאסור אסור לגמרי והיכא דשרי
 שרי לגמרי אלא לענין גיעול
 נקיט ליה וה"ק נתגעלו אין
 מכבסין אותו כלל אם הוזקקו
 לנתר ואהל:

תנו רבנן:

"בגדי כהונה:

אין עוֹשִׂין אוֹתָם מַעֲשֵׂה מַחֲט,

אֶלֶּא מַעֲשֵׂה אוֹרֵג,

שְׁנֵאמֵר: "מַעֲשֵׂה אוֹרֵג"⁶¹⁰ (שמות לח, כז).

נִתְגַּעְלוּ - אִין מְכַבְּסִין לֹא בְּנִתְר

וְלֹא בְּאֵהֶל."

הא במים מכבסין?!

אמר אביי:

הכי קאמר: הוגעו במים - מכבסין אותו בנתר ואהל,

הוגעו לנתר ואהל - אף במים אין מכבסים.

פה, ב

ויש אומרים:

אין מכבסין אותו כל עיקר,

שאין עניות במקום עשירות.

⁶¹⁰ ויהי מאת כפר הכסף לצקת את אדני הקדש ואת אדני הפרקת מאת אדנים למאת הכפר כפר לאדן

23. פח, ב

רָט"י

נראה בעיני דה"ג. שוליו כיצד היה מביא כו' דברימונים נאמרו שלשה צבעים:

שלא נפתחו פיהם. דרך רימונים כששוהין באילן אחר גמר בישולן מתפתחין מאיליהן כדרך שעושין קליפי אגוזים החיצונות:

וכמין קונאות. בוטוני"ש עשוין כמין תיק של נחשת שעושין [בסוף] בית יד הרומח שקורין ארישטייל לשון (שמואל ב כא) ומשקל קינו דישבי בנוב והתינוקות תולין אותו בראשי כובעי נצרים שעושין אותו למלחמתן שקורים הילמ"ש:

קנסות שבראשי תינוקות. לשון וקלסא דנחשא על רישיה: זגין. אינצליטי"ש:

עינבלים. מה שתלוי בתוכן לקשקש ותולה בו אצל הרמון [והוא] פעמון כדכתיב (שמות לט) פעמון ורמון ובתוך הרמונים דקרא לאו בתוך החלל קאמר אלא ביניהם דפעמון אחד בין שני רמונים:

מצד זה. מלפניו ומלאחריו: **מראות נגעים.** לטמא מפתוכין של לבן אדמדם ולבנים של נתקי הראש וזקן ושל נגעי בתים [ובגדים]:

תנו רבנן:

"מעיל:

כולו של תכלת היה,

שנאמר: "ויעש את מעיל האפוד כליל תכלת"⁶¹¹ (שמות לט, כב). שוליו - כיצד?

מביא תכלת ואדגמן ותולעת שני שזורין,

ועושה אותן כמין רימונים שלא פיתחו פיהן,

וכמין קונאות של קנסות שבראשי תינוקות.

ומביא שבעים ושנים זגין שבהן שבעים ושנים עינבלין,

ותולה בהן שלשים וששה בצד זה, ושלשים וששה מצד זה.

רבי דוסא אומר משום רבי יהודה:

שלשים וששה, שמונה עשרה מצד זה, ושמונה עשרה מצד זה."

אמר רבי עיני בר ששון:

כמחלוקת כאן, כך מחלוקת במראות נגעים,

דתנן:

"מראות נגעים:

רבי דוסא בן הרבנים אומר: שלשים וששה,

עקביא בן מהלאל אומר: שבעים ושנים" (נגעים א, ד).

⁶¹¹ ויעש את מעיל האפוד מעשה ארג כליל תכלת

24. כח, ב

כ"י

למה נסמכה. בצו את אהרן זאת תורת העולה זאת תורת החטאת והאשם וזבח השלמים והדר קח את אהרן ואת הבגדים: **ויטבלו את הכתנתו**. רמז הוא לעתיד שיכפר שפיכת דמים בכתנת טבילה היינו כפרה: **לכסות את בשר ערוה**. לחפות על גילוי עריות: **אהיכא דאיתיה**. שהיו חוגרין כנגד אצילי ידיהן דהיינו כנגד הלב כדילפינן בפרק שני (לעיל דף יט.). מולא יחגרו ביזע: **אין אפוד**. נגלה עון תרפים הא יש אפוד אין תרפים כך שמעתי במסכת ערכין (דף טז.): **דבר שבקול**. פעמונים שבו (מכפר):

ואמר רבי עיניני בר ששון:

למה נסמכה פְּרִשְׁת קַרְבָּנוֹת (ויקרא פרקים א-ז) לְפָרֶשֶׁת בְּגָדֵי כְהוֹנֵה (ויקרא פרק ח)? לומר לך: מזה קַרְבָּנוֹת מְכַפְּרִין - אף בְּגָדֵי כְהוֹנֵה מְכַפְּרִין.

כתונת - מכפרת על שפיכות דם,

שנאמר: **"וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכְּתָנֶת בְּדָם"**⁶¹² (בראשית לו, לא).

מכנסים - מכפרת על גילוי עריות,

שנאמר: **"וַעֲשֵׂה לָהֶם מְכַנְסֵי בַד לְכִסּוֹת בִּשְׂרֵי עֲרוֹה"**⁶¹³ (שמות כח, מב).

מצנפת - מכפרת על גסי הרוח.

מנין?

אמר רבי חנינא:

יבא דבר שבגובה, וכפר על גובה.

אבנט - מכפר על הרהור הלב.

היכא דאיתיה.

חושן - מכפר על הדינין,

שנאמר: **"וַעֲשִׂיתָ הַחֹשֶׁן מִשְׁפָּט"**⁶¹⁴ (שמות כח, טו).

אפוד - מכפר על עבודה זרה,

שנאמר: **"אֵין אַפּוֹד וַתְּרָפִים"**⁶¹⁵ (הושע ג, ד).

מעיל - מכפר על לשון הרע.

מנין?

אמר רבי חנינא:

יבא דבר שבקול וכפר על קול הרע.

וציץ - מכפר על עזות פנים,

בציץ כתיב: **"וְהָיָה עַל מִצַּח אַהֲרֹן"**⁶¹⁶ (שמות כח, לח),

ובעזות פנים כתיב: **"וּמִצַּח אִשָּׁה זֹנָה הָיָה לָהּ"**⁶¹⁷ (ירמיהו ג, ג).

איני?

והאמר רבי הושע בן לוי:

שני דברים לא מצינו להן כפרה בקרבנות, ומצינו לו כפרה ממקום אחר,

ואלו הן: שפיכות דמים,

ולשון הרע,

"שפיכות דמים" - מעגלה ערופה,

"ולשון הרע" - מקטרת.

דתני רב חנניה:

"מנין לקטרת שמכפרת?"

⁶¹² ויקחו את כתנת יוסף וישחטו שיעיר עזים ויטבלו את הכתנת בדם

⁶¹³ ועשה להם מכנסים בד לכסות בשר ערוה ממתנים ועד ירכים יהיו

⁶¹⁴ ועשית השון משפט מעשה השב כמעשה אפד תעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזור תעשה אתו

⁶¹⁵ כי זמים רבים ישבו בני ישראל אין מלך ואין שר ואין זבח ואין מצבה ואין אפוד ותרפים

⁶¹⁶ והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לכל מתנת קדשיהם והיה על מצחו תמיד לרצונו להם לפני יהוה

⁶¹⁷ וימנעו רבבים ומלקושו לוא היה ומצח אשה זונה היה לה מאנת הכלם

שְׁנֵאמֹר: "וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת וַיִּכַּפֵּר עַל הָעָם"⁶¹⁸ (במדבר יז, יב).

רָשָׁי

[ויכפר] על העם. במחלוקת קרח שהוא לשון הרע [שנאמר] אתם המיתם וגו':
שבחשאי. שהיה לבדו שם כדתן פורשין בין האולם ולמזבח בשעת הקטרה וכל שכן מן ההיכל שנאמר וכל אדם לא יהיה וגו' בסדר יומא (דף מד.):
ידיע מאן קטליה. כתונת מכפרת על הציבור שלא יענשו:
בר קטלא הוא. וכל כמה דלא קטליה מיענשי דכתיב [ולארץ] לא יכופר וגו' (במדבר לה):
ומשני במזיד ולא אתרו ביה. דלאו בר קטלא הוא הילכך ציבור מתכפרי בכתונת והוא נגעים באים עליו כדאמר בערכין:
בצינעא. דהוה דבר שבחשאי קטרת מכפרת שהוא מעשה חשאי:
בפרהסיא. שהוא דבר שבקול קול פעמונים מכפר עליו:

וַתְּנִי דְבֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל:

"עַל מָה קְטוֹרֶת מְכַפֶּרֶת?

עַל לְשׁוֹן הָרַע.

יבא דְבַר שְׁבַחֲשָׁאִי, וַיִּכַּפֵּר עַל מַעֲשֵׂה חֲשָׁאִי."

קְשִׁיא לְשׁוֹן הָרַע אֲלֵשׁוֹן הָרַע!

קְשִׁיא שְׁפִיכוֹת דְּמִים אֲשְׁפִיכוֹת דְּמִים!

לֹא קְשִׁיא:

הָא - דִּידֵיעַ מֵאֵן קְטַלְיָה.

הָא - דְּלֹא יְדִיעַ מֵאֵן קְטַלְיָה.

אִי דִידֵיעַ מֵאֵן קְטַלְיָה - בְּרַ קְטַלְיָה הוּא!

בְּמַזִּיד, וְלֹא אֲתָרוּ בֵּיהּ.

וְלֵשׁוֹן הָרַע אֲלֵשׁוֹן הָרַע נְמִי לֹא קְשִׁיא:

הָא - בְּצִינְעָא,

הָא - בְּפִרְהָסִיא.

הדרן עלך המזבח מקדש

⁶¹⁸ וַיִּקַּח אֶהָרֹן כַּאֲשֶׁר דָּבַר מֹשֶׁה וַיִּרְצֶן אֶל תּוֹךְ הַקֹּהֵל וְהִנֵּה הַחַל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת וַיִּכַּפֵּר עַל הָעָם